

9. BÖLÜM

KÜLTÜREL BAKIMDA FARKLILIKLAR VE BENZERLİK KURAMI

Demet KARAİSMAİLOĞLU*

MADELEINE M. LEININGER
(1925-2012)

Kültürel bakımda farklılıklar ve benzerlikler kuramını geliştiren Leininger, trans-kültürel hemşireliğin kurucusu olarak bilinmektedir. Kültürel farklılıkların bakıma olan etkilerini gözlemleyen Leininger, antropoloji alanında doktora yapan ilk hemşire olmuş ve farklı kültürden yerlilerle geçirdiği zaman diliminde teorisinin yapıtaşlarını oluşturmuştur. Teori, kültürel bakım farklılıklarına odaklanan ilk teori olmasının yanı sıra etnik hemşirelik adı ile teoriye özgü araştırma metodu olan tek teoridir. Teoride çevresel bağlam, dünya görüşü, kültürel ve sosyal yapı faktörleri, geleneksel ve profesyonel bakım gibi kapsayıcı faktörler yer almakta ve temel dört kavramın dışında bireyin kültürüne ilişkin özellikleri tanımlamaya yönelik etnik geçmiş, etik, alt kültür gibi diğer kavramları da içermektedir. Teori farklı kültürlerle yönelik duyarlı bakım sağlamada üç aşamaya dikkat çekmektedir. Bunlar; kültürel bakımın korunması ve sürdürülmesi, kültürel bakım uyumu ve uzlaşma ve son olarak kültürel bakımı yeniden şekillendirme ve yapılandırma olarak belirtilmektedir. Teori eğitim, uygulama, yönetim ve araştırma gibi birçok alanda kullanılmakta ayrıca farklı kültürlerde uygulama yapılmasına imkan vermektedir. Farklı kültürlerin anlaşılmasına imkan veren teori aynı zamanda benzer kültürlerin ortak özelliklerinin analiz edilmesinde de kolaylık sağlamaktadır. Bu bölümde teorisinin özgeçmişi ve gerçekleştirdiği ilkler, teorisinin gelişmesinde etkili olan faktörler, teoride yer alan kavramlar, teorisinin özellikleri ve kullanım alanları, güçlü ve zayıf yönleri ile sınırlılıkları ele alınacak olup konunun sonunda kavram haritasına yer verilecektir.

* Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, demetk@windowslive.com

SONUÇ

Leininger'ın kültürel bakımda farklılıklar ve benzerlikler teorisi, farklı kültürlerden bireylere bakım hizmeti verirken hemşirelerin bireyin kültürel özelliklerini tanıyarak kültüre özgü hemşirelik bakımı vermesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca farklı kültürlerle uyulanabilir olması teorisinin hemşirelik mesleğinin evrenselliğine uyum sağlayacak bir yönü olarak öne çıkmaktadır. Teori, tıbbi tedavi ve bakım uygulamalarının yanı sıra geleneksel bakım uygulamalarını da ele alarak bireyin hastalıklarının iyileştirilmesinde, sağlığının korunmasında ve ölüme verdiği anlamın anlaşılmasında bütüncül bir bakış açısı sunmaktadır. Teorisinin bireyin kültürel değerlerinin korunması, bakım uygulamaları ile uyumu ve anlaşılmasının sağlanması ve bireyin sağlığına zararlı olan davranışların yeniden şekillendirilmesine katkı sağlayacağı ve bu sayede hemşirelik bakımının etkili bir şekilde sürdürülebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Karadağ A, Çalışkan N, Baykara ZG. (Eds.). *Hemşirelik teorileri ve modelleri*. Akademi Basın ve Yayıncılık, Ankara, 2017.
2. Seviğ Ü, Tanrıverdi G. *Kültürlerarası hemşirelik*. İstanbul Tıp Kitabevi, İstanbul, 2012.
3. Ocağcı AF, Alpar ŞE. *Hemşirelikte kavram, kuram ve model örnekleri*. İstanbul Tıp Kitabevi, İstanbul, 2013.
4. Leininger M. Culture Care Theory: a major contribution to advance transcultural nursing knowledge and practices. *Journal of Transcultural Nursing*. 2002; 13(3):189-192.
5. Leininger M, McFarland MR. *Transcultural nursing: Concepts, theories, research and practice*. New York: McGraw Hill, 2002.
6. Velioğlu P. *Hemşirelikte kavram ve kuramlar*. Akademi Basın ve Yayıncılık, Ankara, 2012.
7. Tortumoğlu G. Transkültürel Hemşirelik ve Kültürel Bakım Modeli Örnekleri. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2004; 8(2):47-57.
8. Şahin NH, Bayram GO, Avcı D. Kültürlere Duyarlı Yaklaşım: Transkültürel Hemşirelik. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2009; 6(1):2-7.
9. Tanrıverdi G. Hemşirelerde Kültürel Yeterliliği Geliştirmeye Yönelik Yaklaşım ve Öneriler. *FNJN Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 2017; 25(3):227-236.